

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

9. leto / številka 42

V Celovcu, dne 17. oktobra 1957

Cena 1.50 šilinga

Kje smo?

Včasih ima človek priložnost, da nekoliko premisli o položaju, v katerem se nahaja.

Bil sem nedavno v nekem uradu v Celovcu. Saj nam je vsem znano, da je treba pač pred vhom čakati, dokler človek ne pride na vrsto. Včasih je tudi treba čakati, da se gospod uradnik vrne, ker je po nujnejših opravkih pač „kjerkoli“. Tako se je godilo tudi meni. To mi je dalo priložnost, da sem si podrobneje ogledal karto, ki je visela na steni. V prvem trenutku si nisem bil na jasnem, ali se visi ali zopet visi. Velik naslov: „Großdeutsches Reich“. Gledam in gledam, kje bi bila naša država Avstrija. Te seve na karti nisem našel; našel pa sem zapisano Ostmark. Nekoliko višje na karti je bil „Protektorat“. Evropa je bila ena celota. Za Boga, si mislim, kdaj pa se je vse to zgodilo? Smo li že ustvarili Združene države Evrope? Prvi trenutek sem imel vtis, da sanjam ali pa da sem na potovanju z ruskim „sopotnikom“ okoli naše Zemlje. Končno pa sem le videl, da stojim z obema nogama v Celovcu, kateremu so v zadnjih tednih dovolili celo bivši narodni socialisti dvojezičen napis CELOVEC = Klagenfurt.

Kot avstrijskega patriota pa me je izredno razkurilo, da visijo po naših avstrijskih uradih ali v predsobah še danes leta 1957 karte iz časa, ko je nacistično nasilje pogazilo vse narode Evrope, male in velike, in je ustvarjalo „nov red“ na ruševinah stare Evrope. Dobro se še spominjam mnenja nekega nacističnega lista iz leta 1943, ki je zapisal, da je smisel druge svetovne vojne, da se poruši vse staro in se ustvari na tih ruševinah nekaj novega — nemški svet.

Dne 8. maja 1945 so se vsi ti načrti pogrezni v nič in tisti, ki so te načrte kovali, niso videli drugega izhoda, kakor samomor. Hitler in Goebbels, Himmler in Göring, vsi so šli isto pot in so svoj narod, katerega so zvodili, pustili na cedilu.

Ostanki teh načrtov o ureditvi „nove Evrope“ in „novega sveta“ pa visijo še danes, leta 1957, v našem avstrijskem uradu oziroma predsobi in so dokumenti svoje vrste. Dokument so miselnosti, ki je prizadejala koroškimi Slovencem ogromno gorja, katerega nikdar pozabiti ne moremo in, če nam zavestno ali nezavestno priključijo spomine na te čase celo „uradnim potom“, tedaj moramo jasno spoznati ter vzeti na znanje, da je stari duh tudi še danes usidran po raznih avstrijskih uradih.

Če človek vidi tako evropsko karto v avstrijskem uradu, spozna in razume v polni meri, da je mogoče zopet „Heimatdienst“, ki trdi o svojem delu, da ščiti južno mejo države. Leto 1937 je bilo vsem jasen dokaz, kaj so bili sadovi glasnih kričev o ogroženosti južni meji, ko so s papirnati bombami po celovških ulicah z rastreljevanjem mostov končno s Hitlerjevo pomočjo porušili severno mejo ter zbrisali starodavno Avstrijo z zemljevida.

Nam koroškim Slovencem vedno zopet podtikavajo iredento, protidržavnost, v državnih uradih pa visijo in obešajo zemljepisne karte, ki Avstrije ne poznajo, ki celo 12 let po drugi svetovni vojni gazi-jo dejstva evropskega položaja.

Pri takih razmerah pa gospodje premišlujejo, kdo je avstrijski državljani po tej ali drugi formuli, ne premišlujejo pa, kdo je avstrijski državljani zares po duhu.

Treba je ob tem primeru resno vprašati mero-dajne kroge v državi, smo li država po državni ustavi, smo li država po državni pogodbi iz leta 1955? Imamo li toliko državnega ponosa, da ne bodo v državnem uradu viseli zemljevidi, ki ne priznajo naše lastne države?

Kdo so tisti, ki odgovarjajo za tako grobe nedostatk v državni upravi?

Kaj bi dejali, če bi si Slovec kjerkoli dovolil obesiti karto, ki ne bi priznala državnih meja na jugu ali severu? Verjetno bi tega Slovence vtaknili v ječo. Tu pa smo opazili, da v državnem uradu izobešajo zemljevid, ki Avstrije ne pozna. Je li to izraz avstrijskega patriotizma? Državna zavest je garant lastne države, ne mednarodne pogodbe; zato je predvsem potrebno, da se v javnosti — torej predvsem v uradih in v šoli — ta zavest goji.

Bodimo v svojem gledanju realni! Avstrijska javnost se mora zavedati dejstva, da smo v nevtraln državi Avstriji. Zato je treba skrbeti tudi za to, da se ne bomo sami izkazovali kot „sopotniki“ minule nemške pangermanske miselnosti.

Podjunska železnica

Delegacija koroške deželne vlade se je mudila te dni na Dunaju. Deželni glavar Wedenig, njegov namestnik Ferlitsch in finančni referent deželni svetnik Sima so obiskali finančnega ministra, da bi ta poskrbel potreben denar v okviru državnega proračuna tudi za gospodarsko zaostali del južne Koroške. Po poročilih listov je finančni minister dr. Kamitz obljubil prvih 50 milijonov šilingov za gradnjo podjunske železnice od Pliberka v Labotsko dolino. Finančni minister dr. Kamitz pa je navezal svojo obljubo na pogoj, da bodo tudi pristojni ministri posvetili tem vprašanjem isto finančno pozornost. Na drugem mestu so zahtevali koroški predstavniki tudi dodatno financiranje cest v južnem delu dežele. Sicer smo o takih obljubah v zadnjih 30 letih že mnogo slišali. Rezultat vsega pa je bil zopet isti. Ostalo je pri starem, ker so pač poslanci deželnega in državnega zbora v momentu, ko je bil kak denar na razpolago, bolj skrbeli za svoje domače kraje. Podjuna pa svojega poslanca ni imela, ker je dajala le

volivce, ni pa od svojih strank zahtevala tudi kandidatov, ki bi se resno zavzeli za potrebe kraja. Veselilo nas bo vse, če bi tokrat obljubam in razgovorom sledila tudi dejanja.

Državni proračun

Zvezna vlada je pripravila državni proračun za leto 1958. Ta načrt izkazuje zopetni povečanje državnih izdatkov za 5 milijard šil. v razmerju z letošnjim letom. Vsi izdatki bodo predvidoma znašali letno 37 milijard šilingov. Socialno ministrstvo ima v načrtu izdatke v znesku 4,2 milijard šilingov, minister za vojsko dobi 2 milijardi šilingov in za kritje dajatev, katere predpisuje državna pogodba, je predvidenih 576 milijonov šil., za podpore mlečne cene 130 milijonov šil. Koncem oktobra bo ta načrt vlada predložila parlamentu, nakar ga bodo obravnavali v finančnem pododboru in končno v skupščini. Bistvenih sprememb ne bo več.

Jugoslavija priznala Vzhodno Nemčijo

Jugoslovanski veleposlanik v Zapadni Nemčiji, ki se je mudil zadnji čas v domovini, se je koncem minulega tedna vrnil nazaj v Bonn. Ob svoji vrnitvi je obvestil vlado Zahodne Nemčije, da je Jugoslavija vpostavila diplomatske zveze z Vzhodno Nemčijo.

Na splošno ta novica ni prišla nepričakovano, ker so bili v zadnjem času znaki za ta korak že vidni. Vlada v Bonnu je do sedaj stala na stališču, da bo prekinila diplomatske vezi z vsako državo, ki bi priznala Vzhodno Nemčijo. Edina izjema je v zadnjih dveh letih veljala za Sovjetsko zvezo.

Bonnska vlada je pri svojih svoječasnih pogajanjih z Jugoslavijo kazala neko popustljivost v upanju, da Jugoslavija ne bo priznala druge Nemčije.

Že ob priložnosti nedavnega obiska poljskega vladnega predstavništva v Jugoslaviji, je dala jugoslovanska vlada zagotovilo, da priznava Poljsko zapadno mejo na Odri in

Nisi, ki jo je priznala tudi Vzhodna Nemčija. Zapadna Nemčija seve ne prizna in uradno tudi ne bo priznala te meje, četudi je spričo pritiska zapadnih sil izjavila, da radi te meje ne bo nikdar vodila vojne. V zadnjem času so se gospodarski stiki med Jugoslavijo in Vzhodno Nemčijo vidno poglabljali, kar je pospešilo sedanji diplomatski korak. Po vsej verjetnosti do ukinitve diplomatskih zvez med Jugoslavijo in vlado v Bonnu ne bo prišlo, pač pa se bodo prav gotovo odnosi ohladili.

UNIVERZITETNI PROFESOR VLADIMIR DEDIJER v Zagrebu je bil odpuščen iz službe. Delal je v institutu za raziskovanje atomske energije. Profesor Dedi-je je nedavno imel tudi zanimivo predavanje v Celovcu. Njegov brat je napisal življenjepis maršala Tita in je bil tesno povezan tudi z Džilasom.

Velika Britanija zaskrbljena

V zadnji številki našega lista smo poročali, da sta se ob priliki zasedanja Organizacije združenih narodov na štiriurni razgovor sestala zunanji minister Sovjetske zveze in zunanji minister Združenih držav Amerike. Tem zakulisnim razgovorom v diplomatskih krogih celo pripisujejo možnost, da bi se Amerika in Sovjetska zveza sporazumeli o svetovnih problemih brez sodelovanja drugih držav Zapada in Vzhoda. Seve je to povzročilo zaskrbljenost vlade Velike Britanije in tako je sedaj izrazil predsednik angleške vlade MacMillan, da bi se hotel sestati s predsednikom Eisenhowerjem, da v neposrednem razgovoru izve podrobne načrte ameriške zunanje politike v tem vprašanju. Istočasno so se tudi na

bližnjem Vzhodu politične prilike zaostri-le, ker je egiptovski diktator Nasser poslal svoje čete v Sirijo, ki je baje ogrožena od Turčije in Izraela. Siriji je v zadnjem času Sovjetska zveza dobavila orožje. Amerika do teh najnovejših dogodkov še ni zavzela stališča.

DRŽAVNI PREDSEDNIK ITALIJE je podpisal pogodbo o prostem evropskem tržišču in s tem je postala pogodba za Italijo polnomočna.

V MOSKVO je odpotovala delegacija jugoslovanskih univerz. Ljubljansko univerzo zastopa prorektor znani inženir dr. Anton Kuhelj.

Nemški parlament je zasedal v Berlinu

Dne 15. septembra so bile v Zapadni Nemčiji parlamentarne volitve, na katerih je zmagal dosedanj zvezni kancler dr. Adenauer. Novi zvezni svet se je v ponedeljek, dne 14. oktobra, sestel v zapadnem delu Berlina, da izvoli svoje predsedstvo in svoje pododbo-je. To zasedanje v Berlinu je imelo poseben namen in sicer, da tudi na

zunaj naglasi enotnost Nemčije in poudari nujnost in zahtevo po združitvi obeh Nemčij. Ravno isti dan pa je jugoslovanski veleposlanik Dušan Kveder obvestil Adenauerjevo vlado o vpostavitvi diplomatskih odnosov med Jugoslavijo in Vzhodno Nemčijo.

- K R A T K E V E S T I -

V štev. 40 našega lista smo objavili poročilo iz Brda pri Smohorju, da je z novim šolskim letom pouk slovenščine ukinjen. Na to naše poročilo smo dobili od vodstva šole popravek, ki pa naše poročilo potrjuje. V popravku namreč vodstvo šole poroča, da je z novim letom v prvem razredu prevzela pouk učiteljica, ki ni večša slovenščine, da pa slovenščino v prvem razredu poučuje šolski vodja sam.

Odredba iz leta 1945 jasno določa, da mora biti v prvih treh šolskih letih pouk do polovice slovenski in do polovice nemški, torej pouka slovenščine kot predmeta v prvih šolskih letih ni. Prav zaradi tega tudi naše prvo poročilo odgovarja resnici.

PATRIARH RUSKE PRAVOSLAVNE CERKVE je z velikim spremstvom dopotoval na uradni obisk v Jugoslavijo. Ta obisk bo trajal nad tri tedne. V tej zvezi bodo tudi razgovori med predstavniki ruske pravoslavne in ruske pravoslavne Cerkve.

Kakor smo poročali, so se v VARŠAVI, poljskem glavnem mestu, nedavno vršili dijaški in delavski neredi. Varšavska Trgovska zbornica je odredila omejitev prodajanja žganih pijač in sicer do 50 ccm na osebo.

Starejši ljudje še poznajo „staro“ Vrbo ob jezeru. Vas je bila, s kovačem in potokom, ki je šumel skozi to vasico. Vse je bilo slovensko. Saj je komaj kakih 30 ali 40 let od tega. Danes pa je Vrba svetovno leto-višče, katero je letošnje poletje obiskalo NAD 50.000 GOSTOV iz Avstrije in ino-zemstva.

GRASKI VELESEJEM je obiskalo 200 tisoč ljudi. Posebno zanimanje so tokrat pokazale sosedne države na Balkanu: Bolgarija, Jugoslavija, Romunija in tudi Madžarska.

NEMČIJA je odkupila v Avstriji blaga za 2 milijardi in devet sto milijonov šilingov tekom prvih šestih mesecev tekočega leta. Na prvem mestu je rezan les, nato sledijo železo, jeklo, papir, lepenka in stroji.

V KANADI bodo gradili največjo elek-trarno sveta.

V MÜNCHENU so obsodili bivšega Hitlerjevega generala Schörnerja zaradi gro-zdejev v zadnjih tednih druge svetovne voj-ne na štiri in pol leta ječe.

NA TIROLSKEM se vršijo 27. oktobra volitve v deželni zbor. 268.453 volilnih upravičencev bo volilo 36 deželnih poslancev. Pet strank je postavilo kandidate. V starem deželnem zboru je bila OeVP zastopana s 23 poslanci, SPOe s 9, VdU s 3 in brezstrankarji z enim.

V GRADCU je umrlo že šest ljudi na gri-pi oziroma na pljučnici, ki je bila posledica gripe.

BRITANSKI ZUNANJI MINISTER LLOYD je nenadno prispel v Washington na razgovore z ameriškim zunanjim ministrom Dullesom.

HRUŠČEV se je s pismi obrnil na vse predstavnike socialističnih strank na Zapa-du, kjer jih poziva, da bi prispevali svoj del, da se politični položaj na Bližnjem vzhodu omili in razčisti.

ZVEZNI KANCLER RAAB se je vrnil na Dunaj in zopet prevzel vladne posle.

V AVSTRIJI so v zadnjih tednih izplačali rentnikom trinajsto rento. Celoten znesek je znašal 344 milijonov šilingov.

PODPREDSEDNIK AMERIŠKIH DRŽAV NIXON bo še oktobra obiskal Rim in v tej zvezi tudi Angleško, Nemčijo, Francijo in Španijo.

Politični teden

Po svetu . . .

Denar menjajavo

Po drugi svetovni vojni smo tudi pri nas doživeli nenadno zamenjavanje denarja. Vendar pa take naglice pri nas niso poznali, kakor se je to zgodilo minulo nedeljo v Vzhodni Nemčiji. Nedeljski listi in radio v nedeljo zjutraj so objavili, da bo še isti dan zamenjana vzhodna marka za nov denar in sicer bodo zaenkrat zamenjali le 300 vzhodnih mark na osebo. Na ta način je seve razvrednoten ves vzhodno-nemški denar, ki bi bil eventualno prihranjen v Zapadni Nemčiji. Na drugi strani je tudi ljudem v Vzhodni Nemčiji denarni prihranek tako skrajšan, da ne bodo mogli dostikaj kupovati in bo tako potrošnja dnevnih potrebščin zelo omejena. Vlada sicer zatrjuje, da bodo tudi ostali denar zamenjali 1:1, vendar zaenkrat tega niso storili. S to zamenjavo bo vlada Vzhodne Nemčije dobila točno kontrolo vsega denarja, ki je bil v obtoku ali pa bo nezamenjan denar ostal brez vse vrednosti v nogavicah.

Na ta način bo seve tudi medsebojni promet vzhodnega in zahodnega Berlina močno trpel in bodo oškodovani tudi delavci, ki stanujejo na eni strani meje in delajo na drugi strani, kakor je pač to v velenem mestu navada.

Ruski »sputnik« (= sopotnik)

Ruski satelit dirja slej ko prej po vsej svetu in razburja duhove. Ugibanj je kar zadosti. Eni pravijo, da je ruska špijonaža tako spretna, da je vse ameriške iznajdbe uporabila in tako so dosegli ruski znanstveniki korak pred Amerikanci. Za razsodnega človeka taka domneva verjetno ne bo držala. Če bi bili Rusi tako spretni, da bi na podlagi špijonaže prekosili Amerikance, potem so zares dosegli ogromne uspehe, ker mora človek pričakovati, da bo tisti, ki ima zadevo že v rokah, prej prišel do cilja kakor oni, ki naj bi šele iz rezultatov špijonaže nekaj »pogrunta!«. Drugi sodijo, da so Rusi dobili toliko nemških znanstvenikov v svoje roke leta 1945, da so le-ti ustvarili Rusom ta veliki svetovni uspeh. Bolj verjetna pa se nam zdi ruska razlaga sama. Neki ruski znanstvenik je kongresu v Barceloni ta veliki ruski uspeh pojasnil povsem naravno. Dejal je, da so v Sovjetski zvezi vsa raziskovanja koncentrirana, da da je država zadostna sredstva na razpolago in ti dve dejstvi sta realna osnova vsem uspehom.

Tekma med Vzhodom in Zapadom

V zvezi z ruskim sopotnikom Zemlje so se pojavile na zapadni strani tako zvane železne zavesne vesti in tudi točne številke, da Sovjetska zveza letno pošilja iz svojih tehničnih šol več tehnikov in znanstvenikov kakor ves Zapad. Ker pa je ravno raziskovanje jedrske energije in vseмирskih trabantov bolj zadeva znanosti kakor zadeva velikega števila vojakov, trdijo na Zapadu, da je Sovjetska zveza prekosila zapadne države. V zadnjih petih letih je zapustilo ameriške univerze 142.000 inženirjev, ruske univerze pa 216.000. Amerika danes Sovjetsko zvezo na tehničnem področju ne smatra več za zaostalo državo. Ameriški znanstveniki zatrjujejo, da se bo morala Amerika v bodoče močno potruditi, da ne bo Rusija prednjačila na polju tehnike.

Žukov na obisku

Kakor smo že zadnjič poročali, se mudi ruski vojni minister Žukov na uradnem obisku v Jugoslaviji. Novinarji so z interesom zabeležili, da je bilo prvo srečanje med Titom in Žukovom šele peti dan obiska. Predsednik države Tito in maršal Žukov sta bila na skupnem lovu v Karavankah. Lovu je sledilo kosilo na gradu Brdo in potem svečan sprejem na Bledu. Po vsej verjetnosti pa niso pri tej priložnosti streljali le divjih koz in zajcev, marveč so vodili tudi druge politične in vojaške razgovore.

Kraljica potuje

Angleška kraljica Elizabeta in njen so-prog vojvoda Edinburški sta z letalom dopotovala na državni obisk v Kanado. Ta obisk bo trajal 10 dni in bo povezan z velikimi svečanostmi. Kanada je del britanskega imperija, ki pa vodi svojo zunanjo in gospodarsko politiko in je najbolj po kraljici povezan z Anglijo. Kanada sama je tako velika kakor vsa Evropa in je štela

lani 16 milijonov prebivalcev, Evropa pa istočasno 552 milijonov ljudi. Glavno mesto Kanade je Ottawa, ki šteje četrto milijona prebivalcev. Na gospodarskem sektorju je važno poljedelstvo in živinoreja, rude in industrija. Kanada izvaža pšenico, moko, les, lesne izdelke, časopisni papir, baker, meso in ribje konzerve, uvažati pa mora premog, bencin, stroje, bombaž, sladkor, gumo. Vse navedeno kaže na tesne gospodarske stike med Anglijo in Kanado.

. . . in pri nas v Avstriji

Zvezni kancler zopet uraduje

Pred kratkim je po radiu spet govoril zvezni kancler ing. Raab. Njegove redne radijske oddaje, v okviru katerih je govoril po navadi o notranjepolitičnih vprašanjih, so morale v preteklih tednih zaradi njegovega obolenja odpasti.

V svojem govoru se je dotaknil kancler zelo perečih vprašanj, posebno vprašanja o nameravanju zvišanja cen dunajskih prevoznih sredstev. Označil je taka dejanja kot resno in nerazveseljivo zadevo, katera ima lahko za posledico zvišanja cen na splošno. Predno se bodo torej dunajski občinski očetje odločili realizirati svoj načrt, bodo morali še enkrat resno preudariti, v koliko je zvišanje cen prevoznih sredstev potrebno in sploh upravičeno.

Razveseljivo dejstvo

Sezona tujskega prometa je za nami. Kljub temu pa so statistični uradi javili, da se je število zaposlenih zvišalo v zadnjih

tednih za 38.000 oseb in obsega sedaj v celi državi 2.253.000 oseb, tako da je število brezposelnih zelo nizko.

Manj razveseljivo pa je dejstvo, da je delno izpraševanje javnega mnenja prikazalo precejšnjo nezadovoljnost z dosedaj doseženim življenjskim standardom v naši državi. 46 odst. vprašanih oseb je namreč trdilo, da jim gospodarsko ne gre bolje kot pred nekaj leti.

Človek pač zahteva vedno več in več. Marsikateri živi preko svojih življenjskih prilik in zato ne more s svojo plačo izhajati. Bo pač tudi tukaj veljalo: toliko, kot kaže.

Mednarodni kongres katoliškega tiska na Dunaju

Ob začetku meseca oktobra je zboroval na Dunaju V. kongres mednarodnega katoliškega tiska.

Katoliški novinarji so se zbrali pred začetkom kongresa v Karlovi cerkvi, kjer je maševal dunajski nadškof dr. König.

Na otvoritvenem zborovanju se je zbralo 400 katoliških publicistov iz 32 držav vseh petih celin. Najvišji cerkveni in posvetni dostojanstveniki so kongres počastili s svojo navzočnostjo. Zvezno vlado je zastopal zunanji minister ing. Leopold Figl.

Sv. oče Pij XII. pa je poslal kongresu posebno poslanico.

Proračun za leto 1958 sprejet

Pod predsedstvom zveznega kanclerja Raaba so se vršili 12. oktobra razgovori obeh koalicijskih strank glede proračuna za prihodnje leto. Proračun, ki ga je predložil finančni minister dr. Kamitz, je bil soglasno odobren, potrdil ga je tudi že ministrski svet.

Starostno skrbstvo v Združenih državah

Sodobna veda vedno bolj podaljšuje povprečno življenjsko dobo. Posledica tega je, da postaja starostno skrbstvo vedno bolj pereče vprašanje, katero zadeva tudi vsa ameriška mesta. V starostnem skrbstvu prednjači v Ameriki Boston, glavno mesto ameriške zvezne države Massachusetts ob obali Atlantika.

Bolj ko napreduje starostno zavarovanje v industriji in bolj ko se povečuje število vpokojenih nameščenecv in delaycev, katerim ni treba več opravljati vsakdanjega poklicnega dela, bolj ga je treba nadomeščati z drugim za nje primernim zanimanjem. V začetku so se v Bostonu s takim starostnim skrbstvom ukvarjale samo posamezne manjše skupine, danes pa razpolaga z vzorno organizacijo starostnega skrbstva, ki izpolnjuje vsakdanje življenje vpokojencev s primernim delom in razvedrilom.

Vprašanje starostnega skrbstva se lahko

reši z razmeroma majhnimi izdatki. Potrebno pa je, da se vsi prizadeti za to resnično zanimajo. Može in žene, ki so v svojem življenju skozi dolgo vrsto let resno delali, imajo v Ameriki navadno dovolj sredstev, da na svoja stara leta lahko udobno živijo. Tem ljudem pa je treba pomagati, da najdejo v življenju potrebno zanimanje. Ne smemo pozabiti, da so mnogi vpokojeni nameščenici in ostali delavci brez bližnjih sorodnikov in včasih tudi brez prijateljev, ki so se že poslovili od tega sveta. Zato potrebujejo prizadeti priletniki, ki še razpolagajo s potrebnim telesnim zdravjem, primerno zaposlitev in tudi odgovarjajočo družbo.

V Bostonu skrbijo za oboje številna društva vpokojencev in vpokojenk. Cerkev sv. Trojice v Bostonu je prva dala na razpolago priletnim možem in ženam iz sosesčine svojo dvorano, da se v njej redno sestajajo

in gojijo družabne stike in se tako razvedrijo. V to dvorano imajo pristop poleg vernikov te cerkve tudi drugi.

Nadalje se sestajajo vsakih 14 dni v bostonski mestni knjižnici člani kluba, ki vabi starejše meščane in meščanke pod svoje človekoljubno okrilje z geslom in svojim imenom: „Nikdar ni prepozno“. Tam organizirajo in vodijo potem posamezne akcije za socialno in zdravstveno pomoč. Ti stari meščani in meščanke imajo veliko časa in s svojim prostovoljnim delom veliko koristijo različnim socialnim in javnim organizacijam.

V nekaterih teh klubov organizirajo tudi tečaje za tiste, ki se zanimajo za ročna dela, za ročne izdelke iz usnja, za na roko delane preproge in slično. Taka ročna dela prinašajo tudi dohodke. Seveda je glavni namen zaposlitve starejših ljudi predvsem, da vzbujajo delo v njih zavest, da so koristni člani družbe in da s svojim izkustvom in s svojo preudarnostjo lahko pomagajo. Strogo znanstveno proučevanje tega vprašanja je dognalo, da povzročata propadanje v starosti duševno nezadovoljstvo in občutek, da je človek odveč na tem svetu. Zavest, da svojim bližnjim in skupnosti koristi, pa podaljšuje tvoje življenje.

Dipl.-ing. Hans Liebscher

strokovnjak Kmetijske zbornice in svetovalec v kmetijskih vprašanjih, je sredi minulega meseca slavil svoj 60. rojstni dan. Pred 31 leti je prevzel davčni referat zbornice, se v tem referatu bavil med drugim s pripravi za pavšaliranje dohodninskega davka za kmetijstvo in se nato še posebej posvetil vprašanju predaje kmečkih posestev v pogodbah in oporokah. Z letom 1945 je inž. Liebscher prevzel oddelek „Kmetijski obrat in statistika“, kjer se še sedaj prav uspešno udejstvuje. Za svoje velezaslužno delo je bil nagraden za naslovom kmetijskega ravnatelja, zbornični prezident Gruber pa mu je v malem slavu izrekel zbornične čestitke. — Dipl. inž. Liebscher je znan tudi našim kmetom. Že svoječasno se je oglašal tudi v slovenskem tedniku in je ponovno nastopal na gospodarskih sestankih. Gospodarji ga tem bolj cenijo, ker razume tudi njihovo govorico. Pred letom je v večernih predavanjih govoril tečajnikom gospodarske šole v Tinjah. Slavljence čestitamo tudi mi k njegovemu jubileju in mu želimo še mnogo prav uspešnih let v blagor kmetijskega ljudstva.

ŠVEDSKI VOJNI MINISTER Sven Anderson se mudi na obisku v Avstriji, da vrne svoječasni obisk našega vojnega ministra Grafa. Udeležil se bo tudi vojaških vaj.

Veličastna fatimska pravna slovesnost v Dobrli vesi

Že dalj časa so se župnije Podjune pripravljale na 40-letnico praznika fatimskih prikazovanj. Po župnijah so duhovniki pripravljali vernike z oktobrsko pobožnostjo, obenem pa organizirali farno romanje k Fatimski Mariji. Zadnje tri dni so bile po župnijah slovesne tridnevne in na predvečer so zvonovi pred večernim zvonjenjem naznanjali z ubranim četrtturnim zvonjenjem, da bo v nedeljo velik dan, posvečen Fatimski Materi božji.

Veličastna podjunska „katedrala“ je bila za ta dan okusno okrašena, zlasti veliki oltar je bil ves spremenjen za to posebno slovesnost. Na sredi velikega oltarja med cvetjem in svečami je stal kip Fatimske Kraljice.

Do desete ure v nedeljo 13. oktobra so prihajale romarske skupine v častnem številu iz posameznih župnij. Zastopane so bile častno župnije od Suhé pri Zvabeku pa do Celovca, Radiš; od Kort pa do Djekš. Iz bližnjih župnij so poromali v zelo velikem številu, od daljnih krajev so imeli posebne omnibuse, vlak in druga prevozna sredstva.

Do 10. ure so sledile svete maše pred milostno Fatimsko Marijo, v velikem številu so verniki pristopali k angelski mizi!

Po 10. uri se je začela pravna slovesnost s slovesno sveto mašo in pridigo. Slovesno sveto mašo je daroval posebni namestnik g. škofa prelat dr. Blüml. Do tedaj se je prostorna cerkev napolnila z verniki. Med sveto mašo je bilo krasno ljudsko petje, ki

ga je vodil iz prižnice g. dr. Cigan. Petje je spremljala godba, vmes pa je pevski zbor zapel lepe zborne Marijine pesmi. Med celotno mašo se je delilo veliki množici ljudstva sveto obhajilo.

Po končani sveti maši se je vsa zbrana množica vernega ljudstva skupaj z zbranimi duhovniki in škofovim odposlancem slovesno posvetila Fatimski Mariji.

Po posvetitvi se je razvila veličastna procesija, kakršne še ni videla Dobrli ves in ne Podjuna! Za križem so stopali možje in fantje, za njimi pevci in godba, sledil je milostni kip Fatimske Marije s škofovim namestnikom g. prelatom, ki je spremljal Marijo v slovesnem ornatu, spremljan od dvajsetih duhovnikov, ki so z njim glasno molili sveti rožni venec. Nato so sledila dekleta in žene. Bilo je nad 4000 ljudi samo v procesiji. Procesijo je spremljalo ubrano zvonjenje. Vmes pa je igrala godba in vse ljudstvo prepevalo Marijine in evharistične pesmi. Ko se je procesija vrnila v cerkev, je zbrana duhovščina prepevala litanije Mater božje, odpeve pa je vodil preč. g. dr. Cigan in ljudstvo je lepo odpevalo. Po končanih petih litanijah je stopil pred oltar g. prošt Brandstätter in se v kratkem govoru zahvalil dobremu Bogu za tako veličastni pravni dan v čast Brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Zahvalil se je Fatimski Kraljici, ki je ta dan delila bogato svoje milosti, nadalje je izrekel prisrčno zahvalo prevzvišenemu g. škofu, ki je bil v duhu z nami, ter njegovemu namestniku, ki je vo-

dil vso to veličastno pravno slovesnost skupaj z vsemi zbranimi dušnimi pastirji in njihovim vernim ljudstvom. Bila je že ena ura popoldne, ko je iz več tisoč navdušenih vernikov zadonela zahvalna pesem, spremljana z godbo in zvonjenjem, da je res pela vsa zbrana napolnjena cerkev tako veličastno in mogočno, kot nismo doživeli še doslej. Po slovesnem blagoslovu z Najsvetejšim je sledila pesem „Marija skoz življenje“.

Letos smo v Marijinem Celju ob priliki skupnega romanja Korošcev slovesno počastili Mater božjo, ki jo častimo kot Mater Avstrije, toda predaleč je Marijino Celje, da bi mogli vsi poromati, zato smo pa ob 40-letnici Fatimskih prikazovanj vrnili Mariji obisk, Mariji Romarici, ki je po letu 1954 obiskala naše fare. Kakor so bili dnevi Marijinega obiska v vsaki fari dnevi veselja, dnevi ko smo poživali vero in zaživel prenovitev farnega življenja, prav tako je bil fatimski praznik 13. oktobra letos eden od najlepših za vse fare cele Podjune.

Naj bo izrečena iskrena zahvala Bogu in Fatimski Mariji. Prav tako se zahvaljujemo prevzvišenemu g. škofu, ker nam je poslal v osebi g. prelata svojega osebnega namestnika, ki je vodil vso pravno slovesnost. Prav posebna zahvala vsem gg. duhovnikom, ki so organizirali tako lepa skupna romanja, posebno pa še g. proštu Brandstätterju, ki nam je letos v Podjuni poleg nove maše z veliko skrbnostjo in ljubeznijo pripravil tako mogočni praznik, za kar smo mu vsi Podjuncani iskreno hvaležni.

Opomba ured.: Opazili pa smo, da je Landjugend zavestno odpeljala ta dan precejšen del domače mladine iz fare, da bi tako preprečila udeležbo tudi teh.

Razgovor v parku

Priromal sem v veliko mesto. Par dni sem si, kakor treba, ogledoval znamenitosti. Nazadnje me je pa le premagala poletna vročina in namesto v muzej sem jo rajši ubral v bližnji park. Spustil sem se na senčno klop. Bilo je soparno, v drevju se ni tresel niti list. Nič na svetu se mi ni zdelo več zanimivo. Preden sem se prav zavedel, se je usedel k meni stari prijatelj dolgčas. Da se ga znebim, bi bil moral vzeti pot pod noge, pa sem bil prelen. Sopara me je s svinčeno pezo tiščala na klop. Zazehalo se mi je. Stegnil sem roke predse, kakor bi se hotel upreti nečemu. Dišalo je po nevihti. A kljub temu se mi ni zdelo kar nič potrebno, da bi se ganil z mesta — —

„Kaj vendar je ljubezen, Kamilo?“

Bil je ženski glas. Obrnil sem se, kajti glas je prihajal od zadaj. Par korakov daleč sem zagledal klop. Skozi ne baš gosto listje grma, ki me je ločil od klopi, sem videl sedeti mlado dekle in fanta. S hrbtom sta bila obrnjena proti meni.

„Čemu hočete to vedeti?“ se je odzval mladenič. „Kaj je ljubezen, vprašam.“

„Odgovorov je lahko toliko, kolikor je ljudi. Ljubezen je uganka našega življenja. Pa ne morda edina!“

„Zdaj vem, kolikor sem vedela prej.“

„Za takele uganke se nam rode pesniki. Ti vidiš globlje, njim je podeljena moč, da z zgovorno besedo oznanjajo, kar mi drugi le slutimo. A niti pesniki ne morejo dosti. Oni razlagajo v krasnih podobah, v divnih primerah, s slutnjami in sanjami. Če bi govorili naravnost, bi ne bili pesniki. No, in kaj so njih podobe in drugo? Uganke! Uganke nam oni razlagajo z ugankami.“

„Če je ljubezen taka uganka, kako da se ljudje sploh ljubijo?“

„Ker se morajo. Kjerkoli dihaajo ljudje, je ljubezen.“

„Toda je pa le čudno, da ne more nihče povedati, kaj je ljubezen.“

„Ali jo kličeš ali ne kličeš, ljubezen pride. Kar sama od sebe pride. Čim je tu, jo doživiš, čim jo doživiš, veš, kaj je. Če pa to veš, čutiš, da ti ni treba več nobenih besed.“

Razmišljala je nekoliko, potem je rekla: „Kamilo, vi ste to že poizkusili. Vi veste, kako to je: Je li mogoče, da se od same ljubezni počemo?“

„Popolnoma mogoče je.“

„V ljubezni se torej počemo od radosti?“

„Ne vedno! Dostikrat se počemo, ker nam je hudo.“

„Torej me slutnja le ni varala!“ je vzkliknila.

„Bila sem ožna ob misli na bolno prijateljico Bereniko. Veste, videla sem jo jokati.“

Začela mu je nekaj praviti. Govorila je žal tako tiho, da nisem razumel.

„Boli jo“, je dejal Kamilo zamišljeno, „boli jo, ker menda slutiti, da se midva za njenim hrbtom shajava.“

„Ne, nič ne slutiti. Ne in še enkrat ne! Če bi me sumila, bi mi to povedala v obraz.“

„Ali mi obljubite nekaj?“

„Karkoli hočete, vse obljubim“, mu je ušlo.

Tedajci se je nagnila k njemu: „Zmešajte mi glavo!“

„Kaj se to pravi, draga Iliš?“ je vprašal, kakor da ni razumel.

„Zmešali ste jo tudi Bereniki.“

„Nikar tega ne mislite!“ se je smehljajal. „Berenika je ostala trezna. Prej bi imel prav, kdor bi trdil, da je ona zmedla mene.“

„A vi zmedite mene! Hočem spoznati ljubezen. Naj mi bo tako, kakor je Bereniki! Hrepenim, Kamilo!“ ji je žuborelo iz ust.

„Ljubezen obeta radost, a kar prinese, so solze.“

„Tudi Berenika se je jokala. Če Berenika sme, zakaj ne tudi jaz? Solze ljubezni so slastne. To vem, pa recite, kar hočete.“

„Ne varajte se! Ne iščite skušenj!“

„Tako znajo vsi svariti. In vendar silijo v ljubezen. Samo jaz naj bi bila tista, ki ne sme?“

„Verujete li, da je nekdo svet ustvaril?“ jo je vprašal po kratkem molku.

„Verujem“, je odvrnila.

Glavna skupščina koroške deželne zavarovalnice

Dne 27. septembra se je v Celovcu v Trgovski zbornici vršilo glavno letno zborovanje deželne bolniške zavarovalnice pod predsedstvom Fritza Schmidta. Zborovanju je prisostvoval tudi namestnik deželnega glavarja g. Krassnig in za Zvezo vseh avstrijskih zavarovalnic dvorni svetnik dr. Melas.

Dr. Melas je podal kratek pregled vsega bolniškega zavarovanja v Avstriji; predsednik Schmidt pa je orisal ogromen porast izdatkov zavarovalnice predvsem na področju za zdravnike, zdravila in za bolnice. Blagajna bo zahtevala samo-mogla zadoščati, če bodo tudi rentniki vplačevali prispevek za bolniško zavarovanje in če se bo našlo novo kritje za nezgode pri delu.

Blagajna je imela v minulem letu skupnih dohodkov 371 in četrto milijona šilin-

gov. Ko je blagajna predala vse zneske, ki ne pripadajo direktno njej in jih ona le kasira, je ostalo blagajni še nekaj manj kakor 116 milijonov šilingov. Izdatki pa so znašali skoraj 118 milijonov šilingov. Povišani izdatki so nastali predvsem po novih predpisih socialnega zavarovanja.

„Verjamete li, da bi moglo bivati na ustvarjeni zemlji nekaj neustvarjenega?“

„Ne verjamem.“

„Če imamo pa na svetu ljubezen?“ je modro povzdignil prst, kakor bi mislil deliti učenost...

„Res, to drži. Torej ne bova grešila, če bova kako uro poslušala ljubezen? Pomirite me!“

„Začniva s tem, da se bova tikala“, je čez nekaj časa predlagala.

„Najboljša misel! Bom kar začel: Dražestna Iliš, povej mi že vendar, kje je Berenika doma?“

Ali glej, odgovora ni bilo. Potegnili je sapa in listje v parku je skrivnostno zašumelo. Mar je nevihta že tu? Spreletelo me je — odprl sem oči. Sijalo je svetlo sonce in tišina je bila soparna kakor prej. Ozrl sem se, a nobene klopi nisem videl. Ha, vse skupaj ni bilo nič drugega kakor idiličen sen! Le koliko časa sem bil dremal? Segel sem v žep po uro, a kakor da me je pičil gad, sem skočil na noge — ure ni bilo več.

Pestro in zanimivo

Vsako uro smrtna nesreča

Ugotovili so, da se vsako uro pripeti v Franciji po ena smrtna avtomobilska nesreča. Zanimivo je, da je število nesreč dvakrat večje kot v Ameriki in da se vsako leto poveča za okrog 10 odstotkov. Tega so krive slabe ceste, predvsem pa neprevidnost in brezvestnost vozačev.

Glava kot mavrica

Ameriški frizerji si brez prestanka izmišljajo kaj novega za ženske lase. Ravno kar napovedujejo, da bodo prihodnje leto moderne ženske nosile večbarvno pričesko: en del las bo plav, drugi črn ali pa bo prva polovica vijoličasta, druga rjava.

Številke nam govorijo

da ljudje največ alkoholnih pijač posrkajo v Združenih državah. Tekneta jim zlasti pivo in whisky. Za Ameriko pride takoj Francija, kjer so bolj udarjeni na vino in žganje. Najmanj uživa alkohola v Indiji, razmeroma malo tudi v Italiji. Med Slovenci ne moremo govoriti o brezmejnem popivanju, temveč mi „zlato kapljico“ častimo.

Ali je naučen ali pameten?

Na vlaku, ki vozi progo Rennes-Pariz, so potniki nedavno čudno gledali psa, ki je skočil v prvi razred, tam mirno obsedel in na neki postaji izstopil, da gre — domov.

Gospodar ga je bil namreč posodil prijatelju, stanujočemu 31 km daleč. Ko je psu postalo dolgočasno, se je vrnil na dom kar z vlakom, kakor je bil vajen potovati z gospodarjem na obiske.

Recept je bil uspešen!

Policija iz Melbourne v Avstraliji je dala tiskati knjižico z naslovom: Kako učinkovito preprečiš tatvine? Prvi uspeh novih nasvetov in navodil policije je bil, da je iz tiskarne izginilo čez noč vseh 10.000 naročenih izvodov.

V Jugoslaviji

pridobiva zlato in srebro samo Srbija. Leta 1939 je proizvodnja zlata znašala 1000 kg, lani pa 1397 kg, ki gredo vsi v sklad Narodne banke. Neprimerno hitreje se pa v Jugoslaviji veča pridobivanje srebra: leta 1939 so ga spravili iz zemlje 1300 kg, lani pa že 85.846 kg, to se pravi 66-krat toliko.

Tombola v Berlinu

Kakor pišejo časopisi, so bili na dobrodelni tomboli v Berlinu dobitki kaj čudno porazdeljeni. Neki župnik je zadel nagrado v obliki brezplačne vpisnine za 6-mesečni plesni tečaj plesa Rock and Roll (Lomi in zvijaj se), drugo darilo je prejel 75-letna devica s knjigo: „Zakon brez strahu“, tretjo pa je pripadalo 6-letnemu fantku in sicer listek za brezplačno kodranje las v ženskem frizerskem salonu.

Prometna vzgoja

Amerikanci so bogati z domisleki v borbi proti prometnim nesrečam. Tako je pred kratkim uprava pokopališča v Eimwoodu v državi Illinois na pokopališču izobesila desko, ki v petih besedah vse pove: „Vozi previdno! Mi lahko čakamo!“

Bič civilizacije

Kar stari ljudje niso poznali.

V današnji Franciji je vsak tretji zob gnil ali drugače povedano: čeljusti 90 odstotkov vseh Francozov imajo bolne zobe. Te statistične podatke je zbral prof. Hartweg iz naravoslovnega muzeja v Parizu. Ta profesor trdi, da čeljusti pračloveka niso poznale zobne gnilobe. Iz tega je omenjeni profesor prišel do zaključka, da je zobna gniloba bolezzen civilizacije.

V izkopaninah, ki segajo celo 8.500 let pred Kr., ni mogoče dognati, da bi bili zobje bolni. Pač pa se je karies pojavila v mezolitiku, to je kakih 5.000 let pred Kr. V neolitiku je bila zobna gniloba že precej razširjena, saj so na izkopaninah tedanjih ljudi ugotovili že 3,8 odstotkov gnilih zob. V predrimski Galiji se je ta odstotek povečal na 6,3 odstotke. Po rimski osvojitvi pa naj bi že 11,3 odstotke vseh ljudi potrebovalo zobozdravniško nego.

Ti statistični podatki pa so dobili tudi svojo znanstveno pojasnilo. Strokovnjaki pravijo, da je za zobno gnilobo kriva predvsem sodobna prehrana. Sladkor in dobro zmleta moka naj bi bila glavna krivca. Bakterije, ki živijo v ustih, izločajo ob stiku z ogljikovimi hidrati posebne kisline, ki razjedajo zobno sklenino. Lahko bi torej rekli, da zahteva sladkosnednost človeka našega časa prav bridko plačilo: gnile zobe, poleg zobozdravnika, in seveda tudi neprijetne bolečine. Vsega tega pračlovek ni poznal. Vsaj kar se tiče zob, je bil torej veliko na boljšem.

Pohitite s prijavami!

Gospodinjski šoli v št. Jakobu in v št. Rupertu nudita dekletom najboljše pripravo za življenje in pripravljata naše bodoče gospodinje in matere, zato pohitite, da ne zamudite vpisa!

FRAN ERJAVEC, Pariz:

161

KOROŠKI SLOVENC

II. DEL

se je pa hitro pokazalo, da je to le zmanjšalo že itak bedne učiteljske dohodke, so morali to odredbo zopet hitro preklicati, pač so pa šolnino poenotili tako, da so jo plačevali od vsakega otroka po kmetih po 1 krajcar tedensko, v mestecih in trgih po 2 krajca, v mestih pa po 3 krajca, a najrevnejši dečki so bili sploh oproščeni in šele pozneje (1785) tudi deklice. Kmetom je bilo plačevanje šolnine posebno zoprno in je vodilo do stalnih učiteljevih prepirsov, za zamudnosti, zato je pomenjalo zanje veliko olajšavo, ko so poverili njeno pobiranje krajevnim sodiščem in nabornim okrajem. Za nekaj Slovencev na Gornjem Koroškem je bilo važno tudi to, da je skušal cesar z raznimi ukrepi (n. pr. z opustitvijo šolske molitve) protestantskim otrokom olajšati posejanje katoliških šol in obratno, toda kakih vidnih uspehov ni dosegel.

Da je napredovalo ljudsko šolstvo po slovenskih predelih tudi za časa Jožefa II. mnogo počasneje nego v nemških, je bila pa seveda v veliki meri vzrok tudi njena jezikovna politika. Kakor sem poudaril že spredaj, so ljudske šole že za Marije Terezije gledali načelno kot „nemške“ šole, toda življenje samo je odločilo, da je čim večje število otrok, ki so se v nemških pokrajinah ozirali tudi na materinščino otrok v toliki meri, da bi dotične šole že skoro lahko nazivali za narodne šole. Pod Jožefom II. se je pa to stanje kolikor toliko poslabšalo, ker je bil cesarjev cilj, kakor bomo slišali še pozneje, svojo državo tudi jezikovno „poenotiti“. Gle-

de na to je bil cilj jožefinskega šolstva vsaj v toliki meri razširjanje nemščine kot osnovnega znanja samega. Narodnega jezika iz šol seveda niso mogli izključiti, a ta jim je služil marsikje predvsem za nesmiselno vtepanje nemščine na škodo ostalega pouka. Ker so otroci po izstopu iz šol tistih nekaj ducatov nemških besedi seveda zopet hitro pozabili, je donasala taka ljudska šola nenemškemu narodom le malo koristi. Tega se je hitro zavedel tudi slovenski koroški kmet, ki ni čutil prav nobene potrebe po taki šoli, zato tudi ni hotel pošiljati svojih otrok vanje. Leta 1789. je sam dvorni svetnik Dörpfeld poročal, da n. pr. šola v Grebinju „noče nič uspevati zaradi slovenščine, ki tam prevladuje“.

Navzlic vsem jožefinskim pomenčevalnim prizadevanjem pa vendarle tudi ta sistem nikakor ni mogel preko narodnega jezika. Graški gubernij je leta 1788. izrečno tožil, kako težko je najti sposobnih učiteljev za kraje, „kjer se mora zahtevati od vsakega učitelja popolno znanje obeh jezikov, kakor velja to na Kranjskem, v celjskem in mariborskem okrožju ter v velikem delu Koroške“. Zaradi posebnih koroških razmer in razmeroma še majhnega števila šol v slovenskih vaseh do uradne uvedbe kakih slovenskih učbenikov po vsej priliki tudi v tej dobi še ni prišlo, toda nobenega dvoma ne more biti, da so se na mnogih šolah ti uporabljali. Glede slovenskega katekizma smo slišali že spredaj, a v jožefinski dobi se je temu l. 1784. pridružila še Gutsmanova slovenska prireditev uradne pesmarice, „Meshnu petje“, ki je služila šolarjem v cerkvi in v šoli. Glede na ustroj tedanjega šolstva in obsega pouka bi ostalo torej odprto praktično pravzaprav samo še vprašanje abecednika. Glavne šole so dobile pod Jožefom II. še izrazitejši nemški značaj nego pod

njegovo materjo, ker je cesar odredil, da se smejo sprejemati v srednje šole samo učenci, ki s spričevalom glavne šole ali normalke dokažejo, da popolnoma obvladujejo nemščino. Toda te so bile na ozemlju slovenske Koroške itak samo tri, namreč v Celovcu, v Beljaku in v Velikovcu, katere je pa posečalo razmeroma malo slovenskih otrok. Šlo je torej v glavnem le za vaše triviale, v katerih je za največjo silo mogel služiti za goło spoznavanje črk tudi nemški abecednik (ti so obsegali tedaj le, po par listov) ali pa „tablice črk“. Toda znano je, da je izdal Gutsman tudi slovenski abecednik („ABC ali Bukvize teh zherk“), od katerega sta nam znani izdaji iz l. 1790. in 1792. Le malo verjetno je pa, da bi bil izdal Gutsman-tak abecednik šele nekaj mesecev pred smrtjo, zlasti ker je bil prejšnje leto še polno zaposlen s svojim slovarjem, temveč bi mogli biti ohranjeni izdaji najbrž le ponatis kake prejšnje izdaje, ki se nam pa žal ni ohranila. Toda že tudi iz samega dejstva, da je izdaji iz l. 1790. že čez dve leti sledila nova, pač lahko sklepamo, da so ga rabili vsaj zasebno tudi po koroških šolah, a kolikor toliko seveda tudi za zasebno učenje branja doma. To pa celovške šolske komisije seveda nikakor ne opravičuje, da se ni sama pobrigala tudi za uradno izdajo slovenskega abecednika. Ako dodamo k temu še jako verjetno trditev našega književnega zgodovinarja Kidriča, da so uvajali nekateri koroški učitelji na svojo roko v svoje šole tudi samoslovenske učbenike s Kranjske (zlasti n. pr. tam, kjer so poučevali duhovniki) in ker vemo, kako so celo oblasti same za učitelje v slovenskih vaseh stalno zahtevale tudi znanje slovenščine, potem pač ne bo pretirana trditev, da se je slovensko ljudsko šolstvo na Koroškem trdoživno uveljavljalo celo za časa „nemškega kneza“ Jožefa II.

BLATO

Zadnjič smo čitali na tem mestu daljši dopis iz naše občine. Veseli nas, da se v občini dela v blagor občestva. Občinski mandatarji z gospodom županom Kumerjem na čelu so pa tudi na svojem mestu! Člen 7 državne pogodbe, v kolikor je v njih močeh, dobesedno izvršujejo. Saj je prva in morda edina občina na Koroškem, ki je napravila dvojezične kačipote v svoji občini. To je potrebno, kajti marsikateri zamenja Rinkenberga — Vogrčca z Rinkolach — Rinkole; Schilterndorf und Widerndorf. Kdo ve, kje so potem Čirkovče in kje Bidra ves? Tako pa imamo ob kačipotih lepe napise „Nach Rinkolach — v Rinkole 2 km“, „St. Michael — v Šmihel 2 km“, „Nach Rinkenberga — v Vogrčce“, „Aich — Dob“, „Nach Replach — v Replje“ itd.

Pa se znajdejo nekateri prenapeteži, ki pravijo, to se ne obnese. Pa so že preko dva meseca na licu mesta in niti eden še ni bil poškodovan.

Baje jih je občina tudi visoko zavarovala in bi vsak vandal, ki bi jih skrunil, imel opravka z oblastjo in zavarovalnico.

Občini Blato pa čestitamo k temu odločnemu in vzglednemu koraku in čakamo, kdaj bodo sosedne občine sledile temu postopku, ki imajo tudi župane, ki so bili izvoljeni z glasovi slovenskih mandatarjev!

RINKOLE

Emil David, pd. Koprivnikov, se je naveličal samskega stanu. Dolgo smo se že izpraševali, kje ima Emil svojo nevesto, pa bilo je vse tiho, vse tako tajno. Nevesta je bila v Švici. Par dni pred poroko je prišla domov in takrat je zahrušalo: Emil David in Marija Koren, pd. Smolejeva iz Suhe pri Šmihelu, sta na oklicih. V torek 24. septembra, na praznik Marije Rešiteljice jetnikov, je Emil peljal svojo nevesto pred poročni oltar. V Rinkolah je delo zastalo. Če se Emil ženi, potem moramo iti. Komu bi Emil ne šel na roke pri delu? Kjerkoli so rabili kako pomoč, je Emil rad pomagal, pa tudi vesel je bil; pri vseh „ojsutih“ Rinkolanarjev je bil, tako da smo bili vsi dolžni priti.

Poročne obrede so opravili domači gospod župnik. Emilu so se zahvalili za njegovo pomoč v cerkvi kot pomožnemu mežnarju. Skozi leta sem je opravljal nesebično ta posel v farni cerkvi, pa tudi v Rinkolah je pomagal očetu. Skozi leta sem je priden, poštreden, točen in vesten pevec pri rinkolskem in šmihelskem cerkvenem pevskem zboru. Kot odličen fant od fare je bil Emil tisti, ki je leta delal kot fant v Katoliški akciji, se udeleževal shodov in tečajev. Zastopal povsod težnje svete Cerkve in bil desna roka dušnega pastirja. Prosili so tudi zanaprej njegove pomoči.

Priči sta bili Franc Ambrož, kmet v Štebnu pd. Klemenc ml., in Avgust Kuhar star., pd. Kuhar v Čergovičah. Pevski zbor se je zbral, da počasti svojega vestnega člana in olepša dan njegove poroke s svojim petjem. Miha Sadjak, naš organist, se je še po-

Pri nas na Koroškem

sebej potrudil, da bi se ta dan pevci prav posebno postavili.

Vsi vemo in čujemo, kaj imamo v Emilu, in zato smo z veseljem sledili njegovemu povabilu k poroki in na veselo svatbo, katero smo obhajali pri Likebu. Veselo in zabavno je bilo, saj so nam prepevali pevci skozi ves dan pozno v noč. Seveda so morali tudi tatje odvesti nevesto h Kuharju v gostilno, da so se tam malo povesečili. Ženin pa se je podal s svojimi odvajaji k Štefanu na Blato. Drugače pa ni „ojseti“, če ni kraje. A kljub temu smo se v najlepšem razpoloženju pred polnočjo podali na svoje domove, da smo bili drugi dan zopet za delo, ki pa nas je pustilo pri miru, da smo se lahko naspali, ker je bil dež.

Mlademu paru obilo sreče in blagoslovali Vsi pa smo radovedni, kakšni smo kaj bili na ojseti in g. akademik France David nam bo, upamo, kmalu poslal slike.

BISTRICA V PODJUNI

Iz Šmihela v Rinkole je bila pot preko Čergovič in Dobrave slabša kot najslabša v Indokini in Koreji! Leta in leta smo prosili, da bi se ta nedostatek popravil. Naleteli pa smo vedno na gluha ušesa. Odkar pa je začela mlekarna v Velikovu prevažati mleko preko Dobrove v Šmihel in Velikovec pa so se našli potrebni šilingi nekje pri vladi, da imamo upanje, da se bo cesta temeljito popravila. Je pač vedno tako, da nas ne upoštevajo v zadostni meri; šele če prava oseba potrkva na vrata deželne vlade, potem se pa odpro. Radovedni smo, kdaj bo v demokratski državi res vsak državljan imel iste pravice. Zakaj pa pri predpisovanju in izterjevanju davkov nikoli ne pozabijo na nas?

VEČNA VES

V torek, dne 8. oktobra smo spremljali k zadnjemu počitku gospo Marijo Oparian, rojeno Zipp. Bila je vsa leta znana šivilja v Pliberku. Rojena je bila v Štebnu leta 1891. Zadnja leta je začela bolehati. Prišla je v Večno ves k svojemu bratu Haneju, mislila je, da se bo tukaj bolj odpočila in našla zdravje. Vodenica je napredovala, srce slabelo in tako je dne 6. oktobra zatisnila oči za ta svet!

Pogrebne obrede so opravili domači g. župnik, pevci so zapeli rajni v slovo na domu in pri odprtem grobu. Rajna naj počiva v miru! Sorodnikom naše sožalje.

KAMEN

Čudno se vam bo zdelo, če vas vprašamo, kje se nahaja Kamen. Večkrat smo med domačimi dopisi zasledili tudi že to ime,

toda vendar se najdejo bralci, ki tega kraja ne poznajo. Kamen je majhna vasica, ki se nahaja nad železniško postajo Tinje—Kamen, če se pelješ z vlakom iz Celovca v Pliberk ali obratno, torej v Podjuni. Skozi vas vodi primerna vaška cesta, ki je deloma tudi precej strma, tako da si avtomobili prav radi malo oddahnejo pri Kriegl-novi hiši, vozači motornih vozil pa si ob tej priliki malo osvežijo svoja grla.

S težkim srcem smo se pred tedni poslovili od preč. gospoda dr. Cigana, ki so opravljal skoraj osem let našo faro. V tem času njihovega dušnopastirskega delovanja so dali naši župniji marsikaj dobrega, predvsem so znali vzgajati mladino v pravem smislu v duhu sv. Don Bosca. Za ves njih trud smo jim farani zelo hvaležni in jim želimo na novem mestu kot voditelju deškega zavoda v Mohorjevem domu v Celovcu mnogo uspeha, nasledniku preč. g. Vavljavcu pa, da bi se dobro pučutili med nami in se prav kmalu uživali v naši fari.

Ob koncu še eno žalostno novico, in sicer smo pred kratkim položili k večnemu počitku dobro Libanovo mater. Pogreba se je udeležilo veliko število vernikov, kar je rajna tudi zaslužila. 10. oktober pa je šel mimo nas kar neopazeno.

SELE

V 60 letih svojega obstanka je naše šolsko poslopje že postalo potrebno temeljite poprave. V letošnjih počitnicah je bilo prenovljeno: I razred razširjen, stanovanje šolskega vodje preurejeno, vse sobe so dobile nova okna in pode. Delo se je zavleklo, zato se je novo šolsko leto pričelo šele z oktobrom. Prihodnje leto dobi šola še zdravstvenim predpisom odgovarjajoča stranišča in druge prostore.

Visoko leže na Srednjem Kotu Zgornji, Srednji in Spodnji Malej iz Znidar. Poleti je dovoz po strmi kamniti poti skoraj nemogoč, pozimi pa zelo težaven. Posestnik Albin Sp. Malej si je zato zgradil iz grabna vzpenjačo, dolgo 700 metrov z zmogljivostjo do 450 kg bremena. Gotovo se je bodo mogli posluževati tudi sosedje, med njimi novi zakonski par, Mikov Rudi in Zg. Dovjakova Anči, ki sta se 30. septembra poročila in se naselila v prazni Znidarjevi hiši. Naj cveti sreča v njuni družini, med sosedi pa prijateljstvo in pripravljenost na vzajemno pomoč!

ZIH POLJE

Dan vednega čiščenja in zadnje cerkveno žegnanje dne 15. septembra je bilo dobro obiskano. Naš č. g. dekan so se dne 4. t. m. vrnili iz bolnice, kjer so bili celih 5 tednov. Hvala Bogu, da so se le vrnili v našo

faro, težko smo že čakali na nje. Zdaj bodo zopet redno sv. maše, in sicer ob nedeljah prva ob 1/28. uri in druga ob 1/210. uri.

Kumrova mama v Dolžici vesi je tudi v bolnici ter je bila operirana. Želimo ji, da bi se kmalu vrnila zdrava na svoj dom, ker jo doma težko pogrešajo.

V soboto 5. oktobra smo spremili k zadnjemu počitku Antonijo Starkl iz Ščedma. Bila je bolna že več mesecev in je vdano prenaša kruto bolezen.

Naj počiva v miru! — Domačim pa izrazimo naše sožalje.

KRČANJE

Rožnovensko nedeljo opravljamo pri nas že odsihodob kot praznik veselja in zahvale za žetev. Letos pa smo imeli ta dan še poseben povod za praznično razpoloženje. Gospod župnik so nam blagoslovili novi transformator in vse električne napeljave, ki dovajajo tok v 29 hiš našega naselja. S tem je uresničena želja naših gorskih kmetov po elektrifikaciji, s tem je omogočena olajšava dela v gospodarstvu in gospodinjstvu po naših domovih.

Načrt za ta projekt nam je napravila Kelag, ki nas tudi oskrbuje sedaj z električno energijo. Po proračunu bi znašali stroški za dve transformatorski postaji in za približno 16 km električne napeljave okoli 750.000 šil. Ker bi te vsote sami nikdar ne zmogli, nam je pomagala Kelag s širokogrudno subvencijo. Prevzela je polovico stroškov. Gradbena dela je izvršila povsem zadovoljivo tvrdka AEG, inštalacije po domovih pa elektropodjetje Fluch v Grebinku. Dne 27. julija t. l. je zastopnik Kelaga vključil vse naprave. Ob tej priliki so se zahvalili zastopnikom Kelaga za vso pomoč pri gradnji predsednik skupnosti za elektrifikacijo g. Roman Rapatz in tajnik g. Mirko Srienec.

Dal Bog, da bi elektrifikacija naše kmete zavrla vseljevanje iz hribov v dolino. Saj je pri nas tako lepo. In če bo delo z raznimi stroji potom elektrike skrajšano in olajšano, se bodo naši kmečki fantje in dekleta morda le rajši ojunčili za obstoj na domači grudi.

Za Sežovo Lojzo pa je prišla elektrifikacija Krčanj le prepozno, kajti na rožnovensko nedeljo nam jo je odgnal na svoj dom v Kazaze delavec Ciril Pogorevčnik. Novoporočencema mnogo sreče na skupno življenjsko pot.

Rabimo nujno!

Klavir (piano) in harmonij rabimo nujno v Mohorjevem deškem internatu, klavir za pouk, harmonij za kapelo. Ker nimamo sredstev za nakup, prosimo dobre ljudi, če nam vsaj eno teh glasbil za dobo šolskega leta posodijo, ali za majhno odškodnino dajo v najem. Dobrohotne ponudbe pošljite na „Naš tednik“.

F. GRIVŠKI:

46

Vozniki POVEST

„Pred pol ure je padel v vodnjak. Malo prej so bili zapregli voz. Brat Klemen je pomagal hlapcu. Medtem se je pokojni splazil iz celice, dirjal k vodnjaku, zavpil: „Fortunat!“ in zdrknil v globino. Vse to se je zgodilo v trenutku, ko je brat zajel vedro vode in jo nesel konjem. Zakleniti pa si pokojnika nismo upali, ker je ves dan pre-jokal in kleče prosil, naj ga pustimo, da bo videl sonce. — — — Težko smo ga izvlekli iz vodnjaka. Vse smo preizkusili, da bi ga ohranili živega. Ko sem opazil, da umira, sem mu podelil sv. olje. Šepetaje je klical: Marcek, Tilka, Niko... Zadnja beseda je bila: Domov!“

Gvardijan se je dvignil. Pokojen in vdan je ponovil: „Domov! Prepeljali ga bomo domov!“

Težko novico je prinesel v čakalnico. Tilka je zavpila na ves glas in zdrknila na tla. Zavoj, ki ga je prinesla očetu, je zaropotal po tleh. Mož jo je dvignil in stisnil k sebi.

Medtem so bratje preoblekli Gregorja in ga položili na mrtvaški oder. Na zmučenem obličju se je starčku zarisal blažen mir, katerega ni našel na svetu, tudi v samostanu ne.

Domenili so se, da se odpelje oče gvardijan takoj še z zadnjim večernim vlakom

domov, da pripravi mater in vse potrebno za pogreb. Niko pa se je odločil, da sam na vozu še to noč odpelje krsto z očetom. Prigovarjali so mu, naj gresta s Tilko na vlak. „Pustite me, naj bom na svoj poročni dan sam z očetom. Bil je voznik, jaz njegov spremljevalec. Peljal ga bom na vozu kakor nekdanj po dolgih cestah in tiho se bova razgovarjala o onih dnevih, ko smo vozili...“

„S teboj grem!“ je jokala Tilka. „Za večno sem tvoja do smrti! Ne pustim te samega!“

Čez pol ure je odšel gvardijan, ko je bil že vse uredil za maše in prevoz. Nekaj pred polnočjo so menihi Gregorja blagoslovili, zaprli krsto ter ga prenesli na voz. Po temnih hodnikih so stopali svečani v sprevodu. Kapuce so imeli poveznjene na glavo in glasno molili mrtvaške molitve. Pogrnili so krsto z veliko črno odejo. Sočutno so se poslovili od moža, ki je iskal miru, pa ga ni našel pred smrtjo.

Niko se je zahvalil in pognal konje. Poleg njega je sedela Tilka z laterno v naročju. Voz je ropotal po ulici in zavil v dolino. Na nebu so se utrinjale zvezde, vedno bolj se je odmikal stari samostan s sivim zidovjem na griču. Med molitvijo in globokim molkom ste peljala Niko in Tilka mrtvega očeta domov. Vozila sta ga po cesti, kjer je sam vozaril in si nakopal nesrečo. Taka je bila njuna prva poročna noč.

Otožno so zapeli zvonovi v vasi. Vest o

Gregorjevi smrti je pretresla ljudi. Hiša, ki je bila pred dnevom polna veselja, se je ogrnila v nemo žalost. Na pogreb je prišlo ogromno ljudi, da so se komaj razvrstili po klancu. Vozniki so pripravili vozove. Na črno pogrnjen voz so položili zadnjega voznika in ga peljali na večno pot. Jamo so mu izkopali zraven Fortunatovega groba. Pokopal ga je sin, zapeli so mu pevci, zagreblili pa so ga vozniki sami. Mati Marička ni mogla na pokopališče. Gregorjeva smrt jo je strla. Našli so jo po pogrebu doma, sklonjeno na prazni mrtvaški oder. Šele sin jo je pregovoril, da je legla v posteljo. Poto-lajil jo je in odšel v samostan, od koder se ni več vrnil. Na Gregorjevem domu je gospodaril Niko. Vsako nedeljo popoldne sta s Tilko obiskala očetov grob. Kamnarji so izklesali velik spomenik in zapisali nanj:

Tu počiva voznik Gregor. Naj ga Bog pripelje v sveta nebesa!

*

Leta so drsela kakor kolesa po gladki cesti. Pomlad je rodila setev, poletje je žgalo klasje in v zimi je tulila burja po zapuščenem strnišču. Nove njive so rastle po brajdah, vsak kosček zemlje je bil obdelan, vinogradi so se širili po sovdanskih bregovih in novo zasejana drevesa so cvetela in rodila po vrtovih.

Velike peščene jame je zasulo, samo cesta je ostala in v njej so bili zakopani spomini. Novi ljudje so rastle v svet in hodili po sta-

rih potih, ki so vse peljale domov. Z rokami in telesi so čuvali zemljo, s prsti so jo rahljali in z znojem namakali, zato jim je bila gruda hvaležna.

Pri Gregorjevih je skakala med njivami mala Marica in vsa sključena drsala mati Marička. Novo življenje ji je vtilo novih moči, samo Gregorja ni mogla pozabiti. Z otrokoma je hodila na pokopališče. Vsak je nesel svoj šopek: mati za moža, Marica za Fortunata in Gregec za Nejkca. Ko so pa v jeseni pokopali še mater Maričko, so tudi na njen grob nosili cvetja.

Tako je čas zabrisal spomine — živeli so samo v dušah dveh ljudi, ki sta občutila, kako trda je cesta in kako mehka je zemlja.

O ljudeh, ki živijo v dolini, je pač oče gvardijan zapisal pred smrtjo v knjigo: „Tu živi rod, v soncu ožgan in v burji izklesan. Dokler se bo oklepal zemlje, bo živel, čeprav skromno in težko. Vsak izmed teh ljudi pa, ki bo zapustil zemljo in krenil na cesto, ki pelje v svet, bo v tujini hiral in umiral, ker ne bo nikjer drugod našel takega sonca in take burje, ki vlivata ljudem življenjsko moč.“

Ta knjiga se hrani za vse večne čase v sivem samostanu na gričku, ki gleda v dolino, kako se leto za letom tepeta sonce in burja nad ljudmi, ki ljubijo zemljo in sovražijo cesto, ker jih je tako

izučilo življenje.

KONEC

Koroška pesem med našimi brati na Primorskem

Pevski zbor Kat. prosvetnega društva v Globasnici je nastopil na tržaškem radiu in na pevskih koncertih v Gorici in na Opčinah

Izlet v Postojnsko jamo in Ljubljano — Romanjena Brezje

Ob koncu sezone poletnih izletov so nas globaške pevce in kulturne delavce zvabili lepi jesenski dnevi med naše brate in sestre ob sinjem morju — na Primorsko.

Nismo pa se podali v te naravno zanimive kraje morda samo zaradi izleta in da bi videli morje in občudovali krasno in pestro jesensko panoramo Trsta in tržaškega ozemlja — tudi vse to nas je seveda zelo zanimalo in pritegnilo, tako da nam bodo lepi vtisi, ki smo jih dobili na potovanju, ostali tudi vedno sveži v našem spominu, kajti večina naših globaških pevcev, društvenikov in prosvetašev je bila tokrat prvič na Primorskem in ob morju. Kar nas je vleklo v te kraje, je bilo predvsem to, da obiščemo naše rojake in prijatelje v Italiji, ki se borijo ravno s takšnimi težavami za svoje narodne pravice kot koroški Slovenci v Avstriji in da jim ponesejo zaklad naše koroške pesmi. Zato smo imeli v Gorici in na Opčinah tudi pevsko-kulturne nastope.

Prijazen sprejem v Trstu

Po skupni sv. maši v soboto, dne 5. oktobra smo se odpeljali zjutraj iz Globasnice in smo prispeli po večkratnih kratkih odmorih ob pol. 4. uri popoldne v Trst. Mimogrede smo se mudili še nekaj časa v Rav-nopolju, kjer je pokopanih 60.000 avstrijskih vojakov, predvsem Slovencev iz prve svetovne vojne. Ogledali smo si ob tej priliki tudi drugo imenitno pokopališče, kjer počiva 90.000 padlih italijanskih vojakov. Nehote so se nam porodile misli, da zemljani delamo prav radi še celo pri mrtvih izjeme, kajti pokopališče italijanskih vojakov je vse v bleščečih ploščah in v marmoru — verjetno, ker ga je delala italijanska vlada — medtem ko je pokopališče slovenskih vojakov precej zapuščeno.

Lepo sončno jutro je nam naznanjalo lep jesenski dan in nam obetalo, da bomo lahko mnogo videli, kar se je tudi zgodilo. Od daleč smo že zagledali Trst in občudovali to veliko pristanišče, ki je bilo v svetovni zgodovini že skozi vsa desetletja nekako pereče vprašanje.

Ko smo se približali impozantnemu soplehju tržaškega radia, so nas tam prav prijazno sprejeli g. prof. Peterlin, g. prof. Šah in g. prof. Hare ter nas takoj spremili v studio k snemanju, kjer smo zapeli sedem pristnih koroških pesmi. Tam smo si še na kratko ogledali tehnične naprave tržaškega radia, kjer smo tudi izvedeli, da ima slovenski radio Radia Trieste približno 30 glavnopoklicno zaposlenih uslužbencev in celo vrsto postranskih oz. honorarnih sotrudnikov, kakor so predvsem igralske skupine, pevski zbori, literarni krožki itd.

Iz tega tudi sledi, da imajo poslušalci

tržaškega radia vsak dan po ves dan dva programa — slovenskega in italijanskega. In kako izgleda tozadevno pri nas na Koroškem? Slovenska sekcija radia Celovec ima 2 nastavljenca in tedensko imamo samo 5 ur slovenskega programa. In še teh par ur bi razni nemški krogi radi skrčili ali pa sploh odpravili. Kje je tu še pravica!

S tem, da je bil nastop na radiu za nami, je bila za nas rešena lepa skrb in v prijetni družbi naših tržaških rojakov smo se povselili pri dobri kapljici.

Še isti večer v soboto pa smo se morali odpeljati v Gorico, kjer smo imeli zvečer napovedano kulturno prireditve. Bili smo vsled vožnje že kar malo utrujeni, toda nad vse ljubezniv sprejem preč. g. prof. Fileja

O prireditvi sami pa naj spregovori našim bralcem list „Katališki glas“, ki prinaša v številki z dne 10. oktobra zelo stvarno in objektivno poročilo pod naslovom:

Gostovanje koroških bratov v Gorici

Po poletnem odmoru smo v Gorici znova začeli s kulturnimi večeri. V veliko veselje vseh stalnih obiskovalcev kulturnih večerov so jih letos otvorili naši dragi bratje iz lepe Koroške. Prišli so med nas v soboto 5. oktobra in nam darovali nepozabne ure čistega veselja.

Pevski zbor Slovenskega katoliškega društva iz Globasnice, ki je letos v avgustu obhajal že 50-letnico svoje ustanovitve, nam je pripravil pester spored svojih lepih domačih pesmi.

Po pozdravni besedi predsednika SKPD iz Gorice je odgovoril zastopnik Narodnega sveta koroških Slovencev gospod Janko Tolmaier.

Ko se je dvignila zavesa, smo zagledali pred seboj na odru številni zbor SKPD iz Globasnice. Lep je bil pogled na pisane noše deklet, ki govorijo o preprostosti, o soncu in rožah in o tihih idilah koroških vasi, ter na zastavne fante. Za povezavo med eno in drugo pesmijo je skrbel gospod Albert Sadjak, tajnik Krščanske kulturne zveze za Koroško, ki je nam prinesel v svojem uvodnem nagovoru pozdrave naših koroških bratov.

Potem smo zavzeti prislunili mehki koroški pesmi, ki je pela o Podjuni in pomladnem soncu, o meglicah in sladkem vincu, o rdečih rožah in lepih urah, ko sonce sije. Zbor je vodil g. Janez Petjak, ki je tudi harmoniziral več pesmi, ki so bile ta večer na sporedu.

Po prvem odmoru so nastopila dekleta in nam zaplesala vrsto narodnih plesov ob spremljavi harmonike in petja.

V drugem delu smo zopet slišali štiri lepe koroške, izmed katerih je posebno ugajala Pesem od rojstva.

Z velikim odobravanjem je občinstvo sprejelo odlomek iz operete „Kresna noč“ po besedilu koroške pesnice M. Hartmanove.

V tretjem delu sporeda so nam Korošci zapeli še sedem nepozabno lepih pesmi. Navdušenje občinstva ob zadnji „Rož, Podjuna, Zilja“ je bilo tako veliko, da so jo morali ponoviti. Venčkan narodnih je zaključil pester spored prvega kulturnega večera na Placuti.

Hvaležni smo našim dragim koroškim bratom za ta lepi večer, zato jim iz srca kličemo: Na svidenje!

Povzpeli smo se še višje

V nedeljo dopoldne po skupni sv. maši, ki jo je daroval globaški župnik preč. g. France Posch, ki je spremljal skupino, smo se podali preko Trsta, kjer smo si ogledali grad Miramar in druge znamenitosti, na Opčine. Ta svojevrstni in lepi kraj leži že precej visoko nad Trstom, kamor vodi lepa cesta. Tu smo nastopili z istim sporedom in se prav lepo zahvaljujemo preč. g. ravnatelju Jamniku za vso oskrbo kakor tudi g. profesorju Šahu za zahvalne besede ob koncu kulturne prireditve.

Bajni kristalni svet podzemlja

Po končanih nastopih v Gorici in v Trstu smo se podali preko meje v Postojnsko jamo in v Ljubljano. Slovensko ozemlje je na razmeroma majhnem prostoru tako izredno pestro in bogato s posebnostmi kakor malokatera druga dežela na svetu. Krasna je Gorenjska z gorskimi velikani in temnomodrimi jezeri, mehki sta Dolenjska in Štajerska z vinskimi goricami in zelenimi sadovnjaki, čudovita, polna tajnosti in pravljinih lepot pa sta Notranjska in Primorski Kras.

Valovite visoke planote tega dela slovenskega ozemlja, med katerimi se razprostirajo večja ali manjša polja, so ponekod kamnite goljave, kjer se redko rastlinstvo trdno bori z obledelimi kraškimi skalami za bori obstane. Drugačna pa je podoba, kjer so planote pokrite s prelestnim kraškim gozdom in kjer se drevje in grmovje družijo z neštevilnimi skalami, pokritimi z mehkim sončezelenim mahom. Svojevrsten svet je to.

Še čudovitejši je kraški svet v notranjosti, kjer v večni tihoti in hladu snuje narava milijone in milijone bisernih kapniških tvorb, kjer buče tu in tam po temnih podzemeljskih strugah tajnstvene reke ali pa sanjajo o lepem sončnem svetu tiha jezera, ki jih le sem in tja oživlja „Proteus“, zagonetna človeška ribica.

Lep je kraški svet, čudovito in pravljino ter polno nedeživetih lepot pa je njegovo podzemlje, zato si ga je vredno ogledati,

zom tudi na morju, že leta 1782 priznati neodvisnost srednjega dela Amerike, to je sedaj tako imenovanih „Združenih držav Amerike“, ki sedaj po svoji moči niso daleč zapustili za seboj samo Anglijo, ampak takorekoč „pol sveta“. Na jugu pa so postale samostojne že v 18. stoletju, deloma pa v 19. — tudi španske kolonije v Južni Ameriki. — Torej samo dve stoletji in tako ogromne spremembe, v kratkem času toliko vojn in gorja in tako primeroma hitro menjavanje oblastnikov, in propada celih narodov, dokler se ni iz vseh teh različnih mešanic nekako sčasoma rodil novi sedanji ameriški narod! In že leta 1914 so začele „Združene države Amerike“, gotovo podprte tudi od drugih delov Amerike, podpirati evropske narode v borbi proti Nemčiji, ki je hotela tekmovati v gospodarstvu in v politiki že z Ameriko.

Leta 1917 pa so pristopile tudi z oboroženo silo, posebno na morju, na stran evropskih držav v borbo proti Nemčiji in Avstriji, Italiji i. t. d. in tako dosegle zmago njenih prijateljev!

To pa je bil še nekako prvi obisk staremu svetu Evrope, ki mu je sledil leta 1939 še bolj učinkovit udarec proti Hitlerjevimi nakanam, ki si je hotel tudi podvreči pol sveta! Ali niso to take spremembe narodov, držav in oblasti, samo v enem delu sveta, ki so prevrgle vse dotedanje meje in še sedaj nimamo nobenega pregleda, kako se bo sedaj tekmovalje med Ameriko in Rusijo končalo?

kajti Postojnska jama je pravi bajni kristalni svet podzemlja s tajinstvenimi rekami in jezeri, ki privablja vsako leto iz vsega sveta stotisoče obiskovalcev, ki se ne morejo načuditi njeni razsežnosti in bogastvu kapniških tvorb.

Tudi na Brezje bi bilo treba,

smo ugibali in zato skrajšali nekoliko obisk v tretjem največjem mestu Jugoslavije, v Ljubljani, ki ima danes 140.000 prebivalcev in je spričo številnih kulturnih spomenikov od antike, srednjega veka in baroka do danes privlačno turistično mesto. Obenem je najpomembnejše slovensko turistično izhodišče, od koder moremo doseči v najkrajšem času planinske vrhove v Alpah, občudovati posebne prirodne znamenitosti kraškega sveta ter obiskati Jadransko morje.

Ob večerni uri v ponedeljek smo vendarle prispeli k Mariji Pomagaj na Brezje, kjer smo opravili lepo Marijino pobožnost, preč. gospod župnik Posch pa so nam napravili lep, dnevu primeren nagovor. Tako smo vsak posameznik in tudi vsi skupno izročili Materi božji naše težnje, skrbi in srčne želje ter jo prosili kot Kraljico vseh Slovencev za njeno materinsko pomoč v vseh naših življenjskih težavah.

Zahvala

Veliko skrbi za tozadevne predpriprave pa nismo imeli sami globaški društveniki, ampak mnogo jih je bilo tudi na Primorskem, ki so nam šli radevolje na roko ter nam omogočili naše nastope in drugo.

Zato se Krščanska kulturna zveza in Kat. prosvetno društvo v Globasnici ob tej priliki prav iskreno zahvaljujeta gg. profesorjem Peterlinu, Šahu in Horeju, da so našemu globaškemu pevskemu zboru omogočili nastop na tržaškem radiu. Nadalje preč. g. prof. Fileju v Gorici za vso skrb in ves trud, ki ga je imel s predpripravami, čč. šolskim sestram za prenočišče in hrano ter preč. g. ravnatelju Jamniku na Opčinah.

Ne smemo pa pozabiti našega preč. g. župnika Franceta Poscha, ki je bil pripravljen potovati z globaškimi pevci in kulturnimi delavci in tako prevzel duhovno vodstvo, kakor g. Štefanu Sinčniku v Dobrli vesi, ki nas je s svojim avtobusom lepo in vestno vozil. Obema in še enkrat vsem skupaj najpristržnejša zahvala. A. S.

Našim gospodinjam

Odgovori na vprašanja

Gospa A. K. vprašuje: Presadila sem gozdne jagode na vrt in ker v tistem času nisem bila doma, ne vem ali je bilo kaj sadeža. Ali se dajo požlahtiti in kako?

Strokovnjakinja takole odgovarja na Vaše vprašanje: Gozdne jagode ostanejo gozdne in se ne dajo požlahtiti. Rodijo tudi na vrtu, a seveda droben sad. Omislite si prave vrtno jagode ali pa mesečne jagode. Mesečne rodijo vsak mesec, a so drobne. Vrtno jagode nasajati ali razmnoževati pa moramo meseca avgusta. Stare sadike napravijo nove poganjke in te nasadimo v nov nasad. Tudi to je treba znati, oziroma videti. Izbrati moramo sončen kraj, upoštevati zemljo, gnojenje itd. O jagodah bo naš kotiček še prinesel izrpen članek.

Glede čebulnic piše g. J. K. tole: Kadar sem sadila čebulnice tulip, sem jih vedno preje cele ovila v smolje (brinje). To pa zato, da jim miši ne morejo do živoga. Dokler je zemlja še mehka, se namreč poljske miške sprehajajo pod zemljo in pohrustajo vse, kar jim diši. Tako sem neko pomlad zastoj čakala na tulpe. Vse so pojedle miši. Iz tega vzroka sem se tudi odločila, da sem čebulice tulip sadila šele novembra, ko je bila zemlja še delno trda. Miši so dale pokoj. Ko so spomladi tulpe odcvetele, sem vzela čebulice iz zemlje, jih dobro posušila in na suhem prostoru shranila do jeseni. Če čebulice ostanejo v zemlji, se preveč razmnožijo in cveti niso več polni in veliki, ampak sam drobiž.

Različne trgovine s semeni so poslale propekte čebulnic: tulipanov, hijacint, kruksov, narcisov itd. Že za božič lahko postavimo na mizo lonček z lepo razcvetelo hijacinto, če jo jeseni pravi čas vsadimo in izpolnimo vse predpogoje. Celó vse snovi, potrebne za razvoj rastline, nam pošlje trgovec. Samo vodo moramo sami dodati.

Ljubitelji nežnega, duhtečega cvetja bodo sebi in prijateljem pripravili tako presečenje in nam poročali, kako se je cvetica razvijala.

ROZAN:

Svet se spreminja in mi z njim

Oglejmo si Ameriko in Evropo!

Zakaj neki Ameriko, me bo kdo vprašal? Zato ker vsebuje danes Amerika eno izmed dveh najmočnejših držav v svoji sredini, pod imenom „Združene države Amerike“ in samo ta del Amerike že konkurira z drugo najmočnejšo državo Rusijo, ali kakor se sedaj imenuje z „Zvezo sovjetskih socialističnih republik“.

Amerika, oziroma samo del Amerike, dandanes in že nekaj let obrožuje najmanj polovico zemeljske celine in morja in podpira s svojimi, dosedaj neizmernimi kapitali in s svojimi izdelki, skoraj bi rekel, tudi polovico našega sveta — dokler ni v zadnjih letih začela mešati štrene Amerike na raznih krajih v raznih državah in deželah, kakor tudi med raznimi narodi, ravno Rusija. Pa to le mimogrede, ker bi rad pokazal Ameriko, kako se je razvijala in neverjetno spreminjala.

Šele leta 1492, ko je Španec Kristof Kolumbus s svojo ladjo hotel najti Indijo, torej en del Azije, zaplaval slučajno v drugo smer in se ustavil na enem otoku, ki je spadal k celini Amerike, je sčasoma Evropa zvedela, da leži na zapadu še en ogromni del zemeljske celine, na kateri so se sicer že začetkom 11. stoletja spotaknili Normani. Toda morsko ropanje tega naroda, ki si je prisvojil tudi že Anglijo, so padle v pozabljeno, ko je ta narod propadel.

In tako moremo šele od 16. stoletja opazovati, kako se je od takrat, ko so živela v Ameriki kulturno še precej zaostala plemena indijanskega, rumenokožnega naroda, spremenilo popolnoma vse, kar je bilo tam do tedaj. Poznali pa so kot kovino že zlato in ga rabili, kjer je bilo sploh mogoče. In ravno ta okolnost jih je vodila v pogubo! Kajti priselci in premagovalci iz Evrope so zlato že potrebovali in poznali kot denarno vrednost najvišjega pomena! In tako je prvotni indijanski narod do svojega popolnega propada moral doživeti posebno od Špancev in Portugalcev grozne načine preganjanja, mučenja, ubijanja in iztrebljanja, o katerem pišejo cele knjige!

Na jugu in v sredini Amerike pa so mimo potokov krvi Španjolci, Francozi in Holanci ustanovili svoje države in postojanke, dokler se jim niso priključili potem še Angleži, ki pri zlatu tudi niso hoteli ostati praznih rok! Toda Angleži so že naleteli na tiste, ki so bili prej, in so tako prišli v spore s Francozi, Španjolci in z ostankom indijanskega naroda. V severni Ameriki, današnji Kanadi, so se na podlagi njihove zmage utrdili Angleži, ki imajo tam še vedno svoj vpliv. Toda ta zmaga iz leta 1763, ki je angleški vpliv utrdila tudi v sredini Amerike, tudi ni trajala dolgo, ker so se dvignili proti Angležem.

Vsled tega so morali, potem ko so bili tepeni že na suhem in so podlegli Franco-

Za vsakega nekaj

Reportaža iz modnega pregleda trgovine Kometter v Borovljah

V velikem številu smo se lansko leto zbrali v borovljski kinodvorani, kjer nam je veletrgovina Kometter nudila bogat pregled mode od najnavadnejše pa do najlepše obleke.

Letos pa smo videli, kako v splošnem vpliva taka prireditev na občinstvo, ker so bili že teden pred 1. oktobrom razprodani vsi sedeži. Videli smo, da bo res „za vsakega nekaj“, za nas pa velika olajšava pri nakupu.

Že pri vstopu v dvorano smo bili obdarjeni od nastavljenecv trgovine Kometter. Ko pa smo videli okrašen oder in tekač ter prijetne zvoke kapele dunajskega radia Ch. Molterer, smo slutili, da se nam tokrat nenavadno veliko obeta. Dunajski manekini, na čelu z lepoticco Sisi Schublauer kot „Miss Austria 1957“, so nam koketno predvajali obleke iz bogatih zalog Kometterjeve trgovine. Kot prvo krasne Pal-

Kometter na izbiro. Izvrstne popoldanske in večerne obleke, s katerimi se meriš lahko z vsako najbolj razvajo meščanko — po najnovejši modi.

Ker že trka zima na vrata, je bilo med plašči tudi „za vsakega nekaj“. Pa ne samo za ženske nežnega in ozkega života, temveč tudi za močne gospe — so marsikaj videle — lepe plašče, temne in svetle ter prilegajoče se obleke. Moderne dežnike in čevlje iz Kometterjeve hiše ter fletne kapice in klobuke iz salona Smrekar. Tudi za moške so nam pokazali, kaj vse lahko nakupiš pri Kometterju.

Razveselili smo se nad tolikšno izbiro „smučarskih kombinacij“. Čevlji za vsako nogo, hlače iz najbolj šega blaga po imenu Lastex ter Anorake, katere lahko na obe strani uporabljaš. Tako se lahko v taki napravi, samo obrneš Anorak, pokažeš lahko povsod, ne samo na smučih. Krasna so bila športna kri-

Posnetek iz modnega pregleda veletrgovine KOMETTER v borovljski kinodvorani

mers spalne srajce in pižame za vso družino, od flanelne pa do perlon; ravno tako perlon Palmers nogavice (s katerimi dekle lahko marsikatero fanta očara). Manjkalo pa seveda tudi ni jutrnih plaščev s težko svilo in drugim izvrstnim blagom.

Opazili smo na predvajanih kostumih in oblekah neke nove vrste blago, po imenu „Wevenit“, zelo trpežno, se ne mečka in ni tkano, temveč najboljše rečeno pleteno. G. Köller nam je ob predvajanju oblek razlagal kakovost, sposobnost in trpežnost blaga. Poudaril je, da je predvsem blago „Wevenit“ primerno za vsako obleko, katere imate v trgovini

la in bluze ter tople nogavice v vseh barvah. Pri puloverjih in jopicah si lahko izbral za vsako krilo ali hlače drugo barvo, vse iz volne ali perlon.

Za otroke nam je predvajala mala Elfi spalne srajčke, obleke, plašče in tudi smučarske obleke. Veliko izbiro so nudili tudi pri dokolenskih plaščih — „Paletto“.

Pod geslom „za vsakega nekaj“ je potekal večer kar prehitro. Od srca smo se nasmejali burkam g. Köller-ja in posebno še komiku Pavlu Beck. Gdč. Ingrid Lorenz in g. Mat. Andrio sta ob spremljavi godbe s svojim glasom pridobila vse občinstvo.

Kmetijska šola v Tinjah

prosi vse kmečke starše, da skrbijo za gospodarsko in splošno izobrazbo svojih sinov in zato pošiljajte fante v Kmetijsko šolo v Tinje. Mogoče bo to za fanta največja dota, ki jo mu boste mogli dati. Zavedajte se, da je prav posebno kmetu potrebna izobrazba. V bližnji bodočnosti bodo nastale nove gospodarske razmere in na te mora biti kmet dobro pripravljen.

Kmečki fant misli na to, da je najbrže Kmetijska šola za te zadnja prilika, da svoje znanje obnovi in še se mnogo potrebnega nauči! Ker je še nekaj mest praznih, zato se ali sam ali po tvojem župniku takoj prijavi za letošnji zimski tečaj, ki se začne po Vseh svetih.

Vse podrobnosti izveš, če pišeš na naslov:

Kmetijska šola v Tinjah — Bäuerlicher Bildungshof Tainach.

Katere prednosti

Vam nudi

Teppichhaus Radlmayr

PRI NAKUPU PREPROG - PREGRIJAL - BLAGA ZA POHIŠTVO - NAMIZNEGA IN POSTELJINEGA PERILA

1. NAJVEČJO IZBIRO

2. PAZLJIVO POSTREŽBO

3. NIZKE CENE - PLAČILNE OLAJŠAVE

BELJAK-VILLACH - POSTGASSE 3 - TEL. 47-67

Šivalni stroji
kolesa
V VELIKI IZBIRI

Radiohaus
KERN

Celovec-Klagenfurt, Burggasse
Ugodno plačilo na obroke

ZAHVALA

Ob priliki smrti in pogreba našega blagega očeta, brata in strica gospoda

Antona Grila

PD. JEGARTA NA PLAZNICI

smo dobili pismeno in ustmeno izraženega toliko iskrenega sočustvovanja, da se nam ni mogoče vsakemu posamezniku posebej zahvaliti. Zato tem potom izrekamo pristrčno zahvalo vsem, ki so z nami sočustvovali, vsem, ki so ga prišli kropit in ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti, predvsem izseljencem, ki so večinoma prišli od zelo daleč.

Posebna zahvala velja preč. duhovščini z mil. g. kanonikom Alešem Zechnerjem na čelu, ki je kot osebni prijatelj pokojnega vodil žalni sprevod in opravil pogrebne obrede.

Nadalje se iskreno zahvaljujemo domačemu pevskeemu zboru, ki je zapel na domu in na pokopališču rajnemu v slovo, kot tudi zastopnikom Narodnega sveta kor. Slovencev in našemu zastopniku Deželne kmetijske zbornice, č. šolskim sestram, vsem našim slovenskim organizacijam, prijateljem in znancem ter vsem, ki so blagopokojnega pospremili k zadnjemu počitku in so zanj molili. Nazadnje še sosedom kot pogrebem in vsem onim, ki so mu poklonili v slovo cvetje in vence.

ADELA GRIL
hčerka

ANTON GRIL
sin

v imenu vseh sorodnikov.

NAJCENEJE KUPITE moško in žensko perilo pri

L. MAURER

Klagenfurt, Alter Platz 34

Kupim posestvo

na Koroškem ali kje drugje v Avstriji; velikost posestva naj bo 10 do 25 hektarjev (od tega naj bo par hektarjev gozda). Pogoji je, da so poslopja (zgradbe) še v dobrem stanju v ravnini in blizu avtobusne ceste.

Plačam v gotovini in sicer takoj!

Ponudbe z vsemi podatki o posestvu pošljite na upravo „Našega tednika - Kronike“ pod značko „Posestvo“

Za jesen in zimo si preskrbite toplo volneno odejo ali kovtre pri

L O D R O N
VILLACH, Lederergasse 12

Šivalne in pletilne stroje
GRUNDNER Klagenfurt
Wienerg. 10

Nogavice, žensko spodnje perilo, moške in otroške hlače dobite najceneje pri STOFFSCHWEMME, Klagenfurt, Benediktiner Platz.

SADNA DREVESCA

Velika izbira sadnih drevesc, posebnih sort, ki jim slana ob cvetju ne škoduje.

ING. MARKO POLZER,
St. Veit/Jauntal

PRI INGSTE WERKE dobite za vaš starikalnik 50.— šil., če pri nas kupite Rowenter-likalnik za 217.— šil.

NAPRODAJ

Enonadstropna hiša s trgovino, garažo, 4 ha zemlje z gozdom v Podjuni, blizu avtobusne postaje, se zaradi družinskih razmer ugodno proda. — Ponudbe pod značko: „160.000“ na upravo lista.

ZENITEV

Fant že v letih iz velikovškega okraja bi rad spoznal dekle čez 50 let, ki bi bila tudi še v teh letih pripravljena se poročiti. Ponudbe pošljite na „Naš tednik — Kronika“ pod „sreča v starosti!“

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 20. 10.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 21. 10.: 14.00 Poročila. Pregled sporeda. — Za uho in peto. 18.45 Za našo vas: Blaž Singer: To in ono o jesenskem gnojenju. — TOREK, 22. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Na poti proti gospodarskemu sistemu nove vrste. — SREDA, 23. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Voščila. 18.45 Za ženo in družino. — ČETRTEK, 24. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Iz koroške književne zakladnice: Maks Sorgo. — PETEK, 25. 10.: 14.00 Poročila, objave. — Zbori pojejo... 18.45 Dober večer ljuba dakle... (glasbena oddaja). — SOBOTA, 26. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. 18.10 Za dobro voljo ob koncu tedna. — NEDELJA, 27. 10.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo.

Okajeno meso

Doktor: „Tu vam predstavim, gospod profesor, najstarejšega moža iz našega mesta, dimnikar je po poklicu in star že čez 90 let, pa vedno še čvrst in zdrav kot riba.“

Professor: „Ni čuda, kajti okajeno meso se vedno dalje ohrani.“

WIENER PELZWERKSTATT

J. Vesely
KLAGENFURT, OBSTPLATZ 2

plašči
jopiči
ovešalniki

Vsako delo je kakovostno izvedeno. Veliko skladišče kožuhovin.

STADLER-MÖBEL

Obiščite nas ob priliki sejma. Radevolje vam brezobvezno pokažemo našo zalogo kvalitetnega sobnega in kuhinjskega pohištva.

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 4000
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

„DAS HAUS DER GUTEN MÖBEL“

KARL STADLER

KLAGENFURT / THEATERGASSE 4

SW-MÖBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!